

Keskustojen ulkopuolisten kaupan alueiden rajaaminen

Kaupan alueet on tunnistettu ja rajattu pää- ja alakeskusten keskusta-alueiden ulkopuolelta. Kaupan alue on määritetty lähellä toisiaan sijaitsevien kauppojen muodostamaksi toiminnalliseksi alueeksi. Lähellä toisiaan sijaitsevissa kaupoissa asioivilla voi olla mahdollisuus käyttää samaa pysäköintialuetta tai joukkoliikenneyhteyttä ja liikkua kaupasta toiseen jalkaisin. Maankäytön suunnittelun näkökulmasta kaupan alueen kehitystä on usein tarkoituksenmukaista ohjata yhtenä kokonaisuutena.

Kaupan alueet koostuvat 250 metrin tilastoruuduista, jotka on yhdistetty aluekokonaisuuksiksi. Alueet on nimetty ja niihin on liitetty tieto sijaintikunnasta. Alueet voivat sijaita kiinni toisissaan tai keskusta-alueessa, mutta olla silti erillisiä alueita, sillä rajauksessa on pyritty tunnistamaan erillisiä toiminnallisia yksiköitä.

Kaupan alueiden rajaaminen perustuu tietoihin kaupan sijaintirakennuksista, jotka on koottu yhdistämällä Tilastokeskuksen yritysrekisterin toimipaikkatiedot Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmän rakennustietoihin. Lähtöaineistot kuvaavat vuoden 2012 tilannetta. Mukana aineistossa ovat kaikki myymälöissä tapahtuvan vähittäiskaupan toimipaikat. Aineisto sisältää myös moottoriajoneuvojen myynnin toimipaikat, mutta ei huollon tai korjauksen toimipaikkoja. Maatalouskaupan toimipaikat (esim. Agrimarketit) kuuluvat toimialaluokituksessa tukkukauppaan eivätkä ne sisälly tässä käytettyyn vähittäiskaupan aineistoon.

Sijaintirakennuksista on saatavilla pistemäinen sijaintitieto. Kaupan kokoa sijaintirakennuksessa kuvaa rakennuksen kerrosala ja rakennuksessa toimivien vähittäiskaupan toimipaikkojen yhteen laskettu työpaikkamäärä. Työpaikkamäärästä on käytettävissä osin vain laskennallinen tieto, sillä toimipaikkakohtainen tarkka henkilöstömäärä on julkisesti saatavilla vain, jos yrityksellä on kunnassa ainoastaan yksi toimipaikka. Muussa tapauksessa työpaikkamäärä on arvioitu henkilöstön suuruusluokan ja yrityksen koko kunnan alueella työskentelevän henkilöstömäärän perusteella.

Kaupparakennusten sijaintipisteille on muodostettu puskurivyöhykkeet kuvaamaan kaupparakennuksen ja siihen liittyvien pysäköintialueiden ja liikenneyhteyksien alueellista ulottuvuutta. Vyöhyke on tehty vain sellaisille kaupan sijaintirakennuksille, jossa toimivissa kaupan toimipaikoissa on vähintään viisi työpaikkaa

Vyöhykkeen laajuus vaihtelee kaupan koon mukaan seuraavasti:

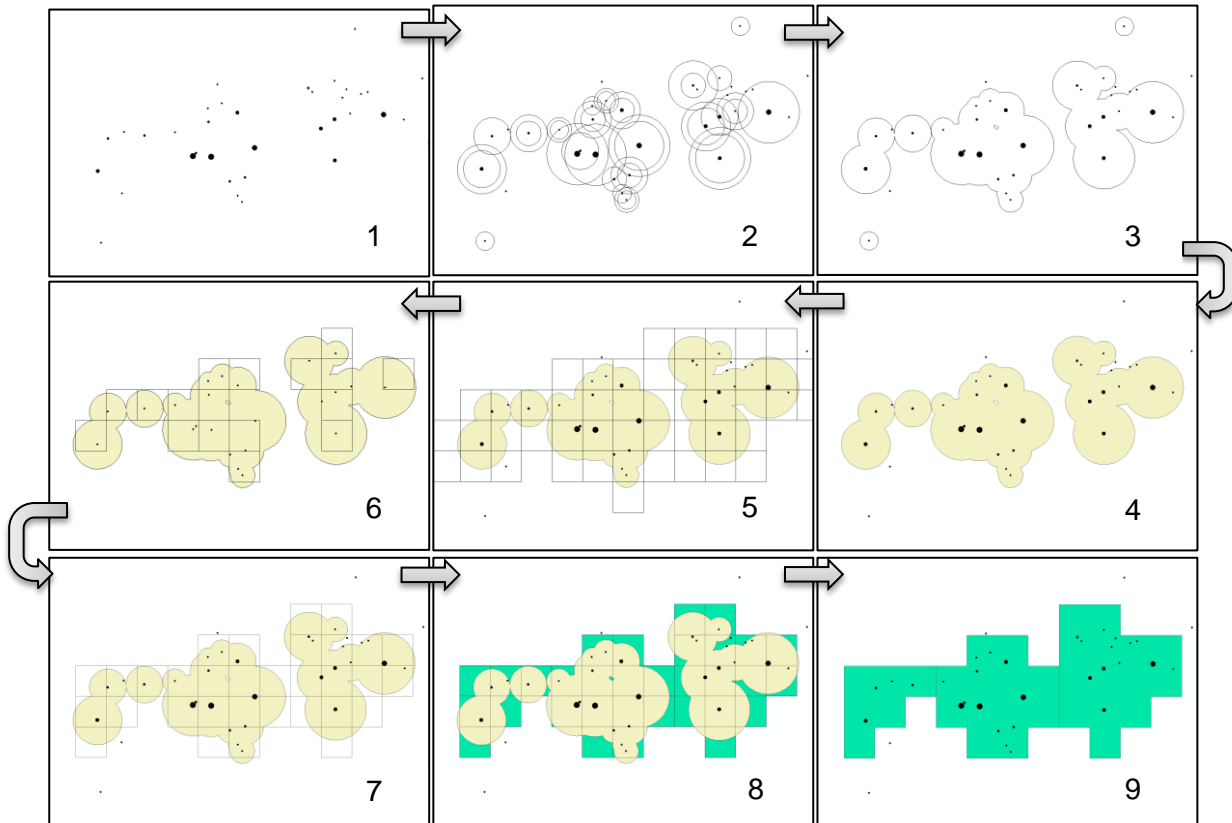
5–9 työntekijää	75 metriä
10–19 työntekijää tai 2000 kerrosneliometriä ja vähintään 5 työntekijää	100 metriä
20–49 työntekijää tai 4000 kerrosneliometriä ja vähintään 5 työntekijää	150 metriä
50–99 työntekijää tai 10 000 kerrosneliometriä ja vähintään 5 työntekijää	200 metriä
100–työntekijää tai 20 000 kerrosneliometriä ja vähintään 5 työntekijää	250 metriä

Sijaintirakennuksen kerrosala on otettu huomioon vain sellaisissa tapauksissa, joissa kaupan on tulkittu olevan rakennuksen pääasiallinen tai hyvin laajamittainen käyttömuoto.

Kaupparakennusten puskurivyöhykkeet on liitetty yhtenäisiksi alueiksi. Kukin toisista alueista erillinen kokonaisuus on tunnistettu omaksi alueekseen. Kaupan alueiksi on valittu sellaiset erilliset alueet, joilla sijaitsevissa kaupan toimipaikoissa on yhteensä vähintään 50 työpaikkaa.

Puskurivyöhykkeistä muodostetut yhtenäiset alueet on muutettu ruutumuuotoon. Kaupan alueeseen on sisällytetty ne 250m x 250m tilastoruudut, joiden alueesta vähintään 30 prosenttia sijoittuu puskurivyöhykkeistä tuotetun rajauksen sisälle tai joiden alueelle sijoittuu puskurialueen sisällä oleva vähintään viiden työpaikan kaupparakennus. Toisistaan erilliset puskurivyöhykkeistä tehdyt alueet ovat erillisiä myös ruutum muodossa, vaikka ruuduista koostuvat alueet saattavatkin koskettaa toisiaan.

Tarkemmin kaupan alueiden muodostaminen on esitetty seuraavassa kuvasarjassa:

Kaupan alueiden muodostamisen vaiheet

1. Kaupan sijaintirakennukset pisteinä
2. Puskurivyöhykkeiden muodostaminen sijaintirakennuksille
3. Puskurivyöhykkeet on yhdistetty yhtenäisiksi alueiksi, joista kullakin on oma tunnus
4. Kaupan alueiksi on valittu ne yhtenäiset alueet, joissa on vähintään 50 kaupan työpaikkaa
5. Valitaan ne 250 m x 250 m tilastoruudut, joiden alueelle puskurivyöhykkeistä muodostetut vähintään 50 työpaikan yhtenäiset alueet ulottuvat
6. Valitaan edellisistä ruuduista ne, joiden alueella on yhtenäisen puskurivyöhykkeistä muodostetun alueen sisällä sijaitseva vähintään viiden työntekijän kaupparakennus
7. Lisätään valittuihin ruutuihin ne ruudut, joiden alueesta puskurivyöhykkeistä muodostettu yhtenäinen alue kattaa vähintään 30 prosenttia. Poistetaan ne ruudut, jotka kuuluvat keskusta-alueeseen.
8. Annetaan kullekin ruudulle sen puskurivyöhykkeistä tehdyn yhtenäisen alueen tunnus, jota ruudun sisällä on suurin osuus. Yhdistetään ruudut yhtenäiseksi ruutumuuotoiseksi alueeksi aluetunnuksen perusteella
9. Valmis ruutumuuotoinen aluerajaus. Alueet voivat olla kiinni toisissaan, mutta silti erillisiä alueita.

Kaupan alueet on luokiteltu neljään luokkaan sen mukaan, mikä on alueen koko ja sijainti suhteessa keskusta-alueisiin:

- a) Keskusta-alueiden reunalla sijaitsevat kaupan alueet on tunnistettu omaksi luokakseen. Keskusta-alueiden reunalla sijaitsevat kaupan alueet voivat olla osa keskustan kaupallista keskittymää, joka jatkuu hieman keskusta-alueen ulkopuolelle, tai keskustan reunalle

sijoittuvia, ydinkeskustasta erillisiä kaupan alueita. Tähän luokkaan kuuluvat ne kaupan alueet, joiden yhtenäisen puskurivyöhykkeistä muodostetun alueen työpaikoista yli puolet sijaitsee enintään 250 metrin etäisyydellä keskusta-alueesta.

- b) Keskustojen ulkopuolisista ja keskustoista selvemmin erillistä kaupan alueista on luokiteltu erikseen vähintään 100 kaupan työpaikan kokoiset suuret kaupan alueet ja
- c) 50–100 kaupan työpaikan kokoiset pienet keskustojen ulkopuoliset kaupan alueet.
- d) Pienten lähiökeskusten yhteydessä sijaitseviksi kaupan alueiksi on luokiteltu ne alueet, jotka sijaitsevat keskusta-alueiden ulkopuolella, mutta keskustarajauksen yhdessä tunnistettujen pienten lähiötason keskusten yhteydessä.

Ruutumuotoiset kaupan alueet on nimetty kaupunginosan, kadun tai aluetta luonnehtivan kaupan suuryksikön mukaan. Osa keskustan reunalla sijaitsevista kaupan alueista on nimetty vain kyseisen keskustan nimen mukaan, jos kaupan aluetta ei luonnehdi selvästi mikään aluenimi tai kaupan suuryksikkö.

Kaupan alueet on luokiteltu myös vähittäiskaupan työpaikkojen päätoimialaryhmän mukaan. Alue on saanut luokakseen sen toimialaryhmän, jonka työpaikkoja alueella on eniten.

Päätoimialaryhmiä ovat:

- päivittäistavarakauppa
- tavaratalokauppa
- erikoistavarakauppa (ei paljon tilaa vaativa)
- paljon tilaa vaativien erikoistavaroiden kauppa
- moottoriajoneuvojen kauppa

Päivittäistavarakauppaa ovat toimialaluokat: 47111, 47112, 47113, 47114, 47191, 47192, 47199, 47210, 47220, 47230, 47241, 47242, 47260, 47291, 47292, 47299 eli hypermarketit, supermarketit, valintamyymälät, pienmyymälät, kioskit ja elintarvikkeiden erikoismyymälät. Tavaratalokaupaksi on poimittu päivittäistavarakaupasta tavaratalot, joissa ei myydä koko päivittäistavaroiden valikoimaa mukaan lukien tuore-elintarvikkeet. Tavaratalojen erottelu on tehty toimialaluokan, eri aineistojen ja toimipaikkakohtaisen selvitystyön perusteella. Paljon tilaa vaativien erikoistavaroiden kauppaa ovat toimialaluokat: 47430, 47521, 47522, 47523, 47529, 47532, 47540, 47591, 47642, 47763. Moottoriajoneuvokauppaa ovat toimialaluokat: 45402, 45322, 45112, 47784, 45321, 45192. Muut toimialat luokista 472, 473, 474, 475, 476, 477 on luokiteltu erikoistavarakaupaksi.